

A jogpolitikáról

A jog politikai természetének feltárásában a marxista állam- és jogtudomány több ponton túlhaladta a megelőző társadalmi korszakok tudományos eredményeit, megállapításait. A szocialista jogtudomány a burzsoá normativizmus álláspontját — miszerint a jognak mentesnek kell lenni a politikától, a politikai ideológiától — alapvetően és meggyőző módon megcáfolta. A közismert lenini meghatározással élve: a politika a gazdaság koncentrált kifejezése. Ebből következik, hogy a politikát a felépítmény olyan részének tekinthetjük, amely az anyagi termelés objektív viszonyain alapulva, a társadalmi tudat közvetítésével érvényesül. A politika a jogfejlődésre közvetítő tényezőként hat, végső fokon a gazdaság meghatározó szerepére felépülve. A szocialista jogtudomány túllép a politika és jog viszonyának szélsőséges értelmezéseiben. Elveti az etatizmus koncepcióját, amely szerint a jog teljes egészében a politikai viszonyok és az állam alárendeltje, valamint a hasonlóan káros jogi nihilizmust, amely a jogot szükségtelennek tekinti a társadalmi és politikai viszonyok szabályozásában. A szocialista politikai és jogi életben soha nem tagadták a jog és politika szoros összefüggését, sőt ezt egyenesen meg is követelik. Ugyanakkor tagadni kell azt is, hogy a politikának közvetlen szerepet kell játszani egyes konkrét ügyekben hozott döntések terén, vagyis a döntések nem lehetnek napi politika függvényei.

A politika és jog kapcsolatának legmegfelelőbb kifejezése fogalmilag a jogpolitika. A politika differenciálódásának eredményeként először a polgári jogfejlődés során különült el leghatározottabban a jogpolitika. Ez kezdetben azokban a természetjogi elvekben összegződött, amelyeket a feltörekvő burzsoázia a hatályos feudális joggal állított szembe. A kapitalista fejlődés kiéleződő ellentmondásai azonban lehetetlenné tették a jogpolitika demokratikus elveinek következetes érvényesülését.

A jog és politika szétválasztására irányuló felfogások között helyt kaptak az olyan polgári nézetek is, amelyek szerint e viszony két szituáció formájában jelenhet meg: az egyik esetben az ideológia, a másikban valamilyen „társadalmi tény” a meghatározó. Az előbbi túlsúlya esetén e vélemények szerint a jog „feloldódik” a politikában, a másik esetben viszont „meghatárolja” a politika elől.

A dán Jørgensen elismeri ugyan, hogy a jognak és politikának van néhány közös pontja, de — általános érzékintegratív funkciót tulajdonítva mindkettőnek — mereven szét is választja őket.

A marxista jogtudomány következetes bírálatban részesíti az ilyen koncepciókat és minőségleg új jogpolitika-fogalom kidolgozásával járul hozzá a jogpolitikai gyakorlat hatékony érvényesüléséhez.

A szocialista társadalom viszonyai között jelentősen kiszélesedett a jogpolitika fogalmának tartalma. Jelenleg magába foglalja az állam funkcióját, azaz általános tevékenységének irányát, a jogalkotást, a jogalkalmazást, és az önkéntes jogkövetést és a joghatékonyt. A szocialista államban a jogpolitika a kommunista párt iránymutatásainak megfelelően kialakított, olyan ágazati politika, amely magába foglalja a jogalkotásra vonatkozó távlati tervet, a jogalkalmazásban követendő elvek összességét és megjelöli azoknak az általános magatartásoknak a fő vonalát, amelyek az állam-polgártól elvárhatóak. A szocialista jogpolitika legfőbb célja a szocialista törvényesség és jogrend érvényesítése.

A jogpolitika kérdését a szocialista állam- és jogelmélet a szocialista törvényesség kapcsán tárgyalja. A jogpolitika fogalmának tudományos elemzése amiatt is szükséges, mivel jelentős,

mondhatni kulcskérdéseket vizsgál a jogalkotással és jogalkalmazással kapcsolatban.

A jogpolitika tudományos kategóriának első kidolgozói közé tartozott a lengyel Petrazicki, aki elsősorban a polgári jogi érdekeltségéből, valamint a római magánjog intézményének vizsgálatából indult ki és elméletének alapja az igazságosság eszméire támaszkodott. Ebből vezette le a római jog „inpensa” intézményét, majd kapcsolódva a gazdasági fejlődés folyamatához, a „bona fides” kategóriáját. Mindehhez hozzáfűzte a „charistas” eszményét és a jogpolitika lényegét abban látta felfedezni, hogy az a jognak olyan céljait és eszméit kutatja, amelyek kapcsolatban vannak kultúra más megnyilvánulásaival.

A polgári jogtudomány egyik magyarországi művelője, Moór Gyula egészen más szempontok szerint kívánja meghatározni a jogpolitika lényegét. Abból indul ki, hogy a társadalom szellemi tartalmát rendszerbe foglaló szisztematikus szellemtudományok statikus jellegűek, azaz kívül állanak a valóság okozati összefüggésein. Emellett kialakul egy másfajta tudomány is, a társadalompolitika, amely az olyan értékelő kritikai tudományokat foglalja össze, amelyek magassabbrendű szellemi értékekkel mérik össze a végső értékek szempontjaiból a helyesség vagy helytelenség kérdéseit. A jogtudományok körében ezt a célt szolgálták az egyes jogpolitikák.

A jogpolitikát elsősorban a közjog tudományához kapcsolja, mint amelyet a „politika” tudományának lehet tulajdonítani, ugyanis ez vizsgálja az államot és annak közjogi berendezéseit.

A jogpolitika másrészt a pénzügytanban jelenik meg, továbbá a közgazdaságpolitikában, amely a közgazdaságtan gyakorlati részét alkotja. Moór Gyula szerint a jogpolitikát végső soron a reformjavaslatok tudományának lehet nevezni, amelynek legalapvetőbb feladata a „lege ferenda” szempont szerinti vizsgálódás, tehát a jogpolitikát elsősorban a jogalkotást szolgáló tudománynak tekintette.

Napjaink egyik marxista jogtudósa, a lengyel Podgórecky szerint a jogpolitika általánosan elfogadott társadalmi értékeken, valamint a társadalmi magatartás jogszerűségére vonatkozó ítélethalmazon alapszik és a társadalmi változások tervezésére és realizálására vonatkozó irányvonalak kialakításával foglalkozik.

A jogalkotás során a társadalmi viszonyok alakításával kapcsolatosan háromféle elvet kell a jogalkotónak figyelembe vennie: elsősorban a jogalkotási alapelveket, másrészt a kodifikációs technikával kapcsolatos elképzeléseket, harmadsorban a kodifikációra vonatkozó általános tételeket. Mindezek az elvek a jogalkotási tevékenység azon egyes fázisaira vonatkoznak, amelyek a tervezett normatív összefüggésein. Emellett kialakul aktus jogerőre emelését megelőzik. Kiegészítő ezeket egy negyedik alapvető irányelv:

Bényei József

Lassan megszokom

Köszönöm jól vagyok
Nincs semmi újság
Derekam gyakorta üzenget
hajnani utakról beszél
hajnali hóviharakról
s a vékonyka télikabátból
Visszaüzenek
s küldök neki kortynyi vízzel
két fehér karikát
Algyoprint
Egyébként semmi baj

Fejgörcsöm lassan megszokom
akár kítdélt nadrágjaim
ha cserbenhagyna
tán hiányzana is
Itt jobbra a tarkó tájon
Készlet a gyorsaságra
és a
fogamat összeszorítani
s ez egyébként igen hasznos
máskor máshol
vagy tán mindenütt

ez a jogalkotási tevékenységnek arra a fázisára vonatkozik, amely a normatív aktus jogerőre emelkedése után következik. Ez a normatív aktussal kapcsolatos olyan társadalmi tényezők feltárását követeli meg, amelyek célja, hogy megismerjék a jogi normák hatásait és azt, hogy az egyes hatásokat az elfogadott értékek szempontjából pozitívnak vagy negatívnak értékeljük.

A jogszabályok hatékonyságának vizsgálatával kapcsolatban a közvetett és közvetlen eredményeket tudjuk megkülönböztetni. Ennek a felosztásnak a jelentősége abban áll, hogy a jogalkotó által szándékolt cél elérése gyakran csak olyan cselekvések láncolatának elvégzésével lehetséges, melyeknek részeredményei csupán a kinduló tevékenységek távoli elemeit adják, és hogy az adott normatív aktus hatásának eredményességét teljesen elérhesük, azt csak a közvetett eredményekkel kapcsolatban végzett vizsgálatot teszik lehetővé.

A jogpolitika kettős természetéből adódik, hogy egyrészt szervesen beépül az általános politika elméletébe és gyakorlatába, ugyanakkor a joggal való kapcsolata specifikus vonásokkal ruházta fel. A politikai döntések nem mindegyikét követi ezek jogszabályi kifejeződése, a jogpolitika viszont jogi normatív alakban jelenik meg.

Tagadhatatlan annak szükségessége, hogy — általános-orientálódás miatt — nélkülözhetetlen egy olyan intézmény, amely érték-, érdek- és célkifejezés funkciójában transzformálja a politikai döntéseket, alkalmazhatóvá teszi a joggyakorlat számára, egyben ennek érvényesülési mechanizmusában a jogpolitika ellenőrző-kritikai oldala is megnyilvánul.

A jogpolitika fogalmának, valamint más társadalmi jelenségekkel való összefüggésének tudományos szintű vizsgálata hagyományosan az állam- és jogtudomány, ezen belül az állam- és jogelmélet feladatainak alakult ki. A vizsgálódás folyamatában természetesen nélkülözhetetlen azoknak a tapasztalatoknak, eredményeknek a felhasználása, amelyek az ágazati jogtudományi és egyéb politikatudományi területeken folyó kutatások során születnek.

Módszertani szempontból a komplex jellegű megközelítés a legjellemzőbb vonása a jogpolitika elméleti elemzésének, ezen a körön belül is kiemelkedő a jogpolitikai összehasonlítás módszere.

A társadalmi viszonyok jogi szabályozottságának értékelése előtérbe helyezi a szociológia, statisztika, pszichológia, stb. tudományos eredményeinek alkalmazását, mindez pedig csak a marxista filozófia bázisára épülve lehetséges.

Szocialista joggyakorlatunk a jogpolitika vonatkozásában is igényt tart az állam- és jogtudomány kutatásokra, elismeri azok eredményeit. Természetesen a tudomány legfontosabb feladata ebben az összefüggésben nem redukálódik kritikai funkciójára, hanem a társadalomirányító tervezés és döntés előkészítéséhez való hozzájárulásával fejeződik ki.

DR. ANTALFFY GYÖRGY

Bódi Veronikára emlékezünk

Forradalmárrá, osztályának elszánt harcosává a tőkés kizsákmányolás mindennapi osztályküzdélme formálta és avatta. A szegedi kenderfonógyár munkásainak a munkaszerveződés szerint arra sem volt joguk a létükért folyó küzdelemben, hogy a szocialista mozgalom valamelyik szervezetéhez tartozzanak. A munkásnők heti átlagkeresete a szakképzett munkások bérének egyharmadát sem érte el a századforduló utáni években. A kíméletlenül kiszípolozott munkásnőket, akik a megalázó tőkés kizsákmányolás módszereit elviselni „vonakodtak”, elzárással és pénzbüntetéssel sújtották.

Ebben a fojtogató atmoszférában, az emberi energiát, a munkások erejét és türelmét végtelenül felőrő harcban emelkedett fel a sok száz gondolkodó, öntudatosodó szocialista majd kommunista szervezett munkások között Bódi Veron is.

Bódi Veron — ahogy többnyire írták és nevezték —, 1889. június 11-én született Szegeden. A Pálty utca 69. számú házban laktak. Egy testvéréről, Júliáról van tudomásunk. Munkáscsaládban született, 1906—1919. között a szegedi kenderfonógyár munkásnője és ott sok sztrájkharcban edződött, járta a proletárharc iskoláját, 1916—1919 márciusa között bátor agitátorként tűnt ki a gyári munkásság szervezett harcában.

1919 márciusában, amikor Szegeden is hatalomra jutott a proletariátus, Bódi Veron világosan látó, harcos, cselekvő egyénisége lett a szocialista társadalmi átalakulásnak. A direktórium 1919. március 27-re történt távozása után Szatymazra ment segíteni a proletariátus küzdelmét a belső áruló osztályellenség és a külső intervenció erők elleni harcban. Futárszolgálatot teljesített a Vörös Hadseregnek, valamint a lakosság ellátásának szervezésében segédkezett.

A Tanácsköztársaság leverése után nem mehetett vissza a gyárba dolgozni. Újságíró s lapkiadó munkát vállalt az 1922. március 1-én történt letartóztatásáig.

Ekkor Bódi Veronikát a Ladvánszky József-csoport lebukása kapcsán vették őrizetbe a Kommunista Magyarországi Pártjának tiltott újjászervezésében, a kommunista eszmék terjesztésével és „a proletáralomra való készüldésben” vállalt szerepe miatt. A KMP újjászervezése itt, Szegeden és környékén 1921-ben már sikeresen bontakozott ki a Bécsben székelő központ által megbízott Telegdy Pál irányításával. Igaz, Telegdyt már 1921 júniusában letartóztatták — majd túszerével a Szovjetunióba mehetett ki —, de a Tanácsköztársaság szegedi harcosainak széles körében voltak, akik tovább szervezték az illegális pártot. Ilyen volt s közöttük kiemelkedő szervezőképességű, művelt munkás Ladvánszky József, Jászi Ferenc, Pintér Béla, Varsandán László, Ladvánszky Vince. A csoport felvette a kapcsolatot a Makón élő kommunistákkal és a Szeged környéki baloldali szocialista munkásokkal, szegényparasztokkal, ilyen módon Szeged központtal egy területi kommunista pártszervezet hálózata kezdett kialakulni. A pártszervezet Szegeden sejtrendszer formájában fejlődött. Az öt létszámú sejtéhez s annak tevékenységében sokkal többen vettek részt s kapcsolódtak olyanok, akik közvetlenül nem léptek be a pártba, nem lettek tagjai a sejtéknek. Ilyen szerepet töltött be a szegedi pártszervezet szervezkedésében Bódi Veron, Magó István, Makra Sándor, Majorosi-Sejben Ferenc, Sutta János és még mások.

A Szegeden megalakult pártsejtnek összekötője is volt a bécsi és a budapesti központokkal. A szervezet a párt újjászervezése mellett agitációs és propaganda-tevékenység kiszélesítésére készült a fasiszta diktatúra megdöntése és a proletárhatalom visszaállítása céljából.

A szervezet elhatározta, hogy Szegeden illegális kommunista la-

pot ad ki „Kommün” címmel. A pártsejt tagjaival, letartóztatásukig tényleges előkészület történt az illegális pártlap megjelentetésére. Varsandán László nyomdász elkészítette a „Kommün” feljelenek kliséjét és a szegedi pártszervezet ótágú csillagú bélyegzőjét. A pártsejtéhez közvetlenül nem kapcsolódó, de ténylegesen annak tevékenységében önként aktív szerepet vállalt Bódi Veronika mint lapkiadó, „rikkan” — az egyik szegedi újság adta neki ezt a munkaelnevezést —, a Népszava és más újságok kihordásával és árusításával együtt, a lebukás viszonylag csekély veszélyét vállalva, kommunista rölapokat is kihordott, továbbított, valamint a „Proletárt” és a „Vörös Újságot” is terjesztette.

A szegedi rendőrség 1922. február 26-án — besúgói információ alapján — megkezdte a szervezők letartóztatását. Először a szegedi sejt tagjait, majd a makoikat tartóztatták le.

Bódi Veront a pontosított források szerint 1922. március 1-én tartóztatta le a szegedi rendőrség. A „Szeged” című napilap 1922. március 7-i számában közölte, hogy „A szegedi rendőrség elfogta az országos kommunista szervezkedés négy tettesét”, a „Szegedi Napló” 1922. március 9-i számában a „Szegeden leleplezett titkos kommunista szervezet” című cikkéből azt igyekszik megérteni az olvasóval, hogy „Moszkvából irányított” és egész „Közép-Európára kiterjedő... proletáralomra való készüldés leleplezését” akadályozta meg a szegedi rendőrség bravúros nyomozással.

A rendőrség által lefoglalt illegális rölapok, a Proletár, a Vörös Újság és más — kommunista sajtótermékek, nyomdában lefoglalt klisék, továbbá a nyomozás során brutális kínzásokkal kiereszközt vallomások alapján elkészült vádiratban és ítéletben a szervezkedés tagjai ellen megfogalmazott fő vád: „A kommunista párt által Magyarországon egész területére kiterjeszteni szándékolt mozgalom, amelynek célja volt Magyarországon a proletárdiktatúrát újból kikiáltani és ezáltal a magyar állam és társadalom törvényes rendjét felforgatni és megsemmisíteni, az úgynevezett proletárosztály kizárólagos uralmát erőszakosan létesíteni.”

A vádiratban a vádlottak személyének és foglalkozásának megállapításakor kitűnt, hogy valamenyien szakmunkások. A fővádlottak közül Ladvánszky Józsefet háromévi fegyházra, mint főbüntetésre, Ladvánszky Vincét kétévi fegyházra, mint főbüntetésre, Varsandán Lászlót kétévi fegyházra, Jászi Ferencet kétévi fegyházra, mint főbüntetésre, s valamennyit a szabadságjogok gyakorlásának felfüggesztésére ítélte a szegedi kir. törvényszék. Majorosi-Sejben Ferencet, Pintér Bélát, Faragót és Fodort 1—1 évi fegyházra, mint főbüntetésre ítélte a fasiszta osztálybíróság.

Bódi Veront, Magó Ferencet, Baranyai Árpádot, Lénárt Sándort, Santa Antal, Balogh Zoltánt s másokat — kik valamenyien tagadták bűnösségüket a kommunista sejtrendszerbe való belépésben — bizonyítékok hiányában a bíróság felmentette. Bódi Veront 1922 decemberében helyezték szabadlábra. A rendkívül goromba bánásmód, a „válogatott” eszközökkel végzett „vallomásra” kényszerítés okozta fizikai fájdalmak mellett a hideg zárkában gyógyíthatatlan tuberkulózis áldozata lett. A letartóztatás után felvett személyi adatok között a rendőrség szakértői egyebek közt azt állapították meg, hogy „egészséges”.

34 éves korában halt meg, 1923. április 18-án. A kommunista mozgalom igazi mártírjára, a fasiszta terroruralom áldozatára emlékezünk.

DR. SÁRKÖZI ISTVÁN

Bódi Veronika sírjánál, az Alsóvárosi temetőben koszorúzási ünnepséget rendez június 11-én, hétfőn délután 2 órakor az MSZMP Szeged városi bizottsága és Szeged megyei város tanácsa.